

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lom qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbanov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kwon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyatni rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Majlis qonunchilik palatasi deputati

Xudoqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlari va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Afraganus universiteti dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktaranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokururasi boshqarma boshlig'i o'rinosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokururasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiy fanlari doktori, professor

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi,
O'zR Bosh prokururasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolova	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'naliishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloyevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jlonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullahayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'satkichlarini aniqlashning nazariy jihatlari.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislар va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'satkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamoliddinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamatyunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Aglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboevich	
Korxonalarni boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizzon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar.....	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamонавиј тажрибали.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Zadachi predmeta «russkogo jazyke» na sovremennom etape.....	243
Adilova Solixxon	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliv ta'lrim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyorova Dilorom Ravshan qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmадjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliv ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMlar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiylari	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlari.....	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakulovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abdukarim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida	
davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiytlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbasjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarни rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilhomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari	416
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgani imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish	461
Ismailov Alliyor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исройлов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globallashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarov Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определение уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зохир Шаривович , Каражанова Гулназа Толлиевна, Хайдари Фидои Зохир Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Priorytetnye napravleniya razvitiya teorii formirovaniya finansovoy politiki predpriyatiya	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyirova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfeli jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
K. Q. Tajibayev	
Buxgalterskiy учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Каҳрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'nno Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abdusakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abdukarimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihibaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abdughalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limgotlarida ratsional g'oyalalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmnинг drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlari va iqtisodiy asoslari	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda anderrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish.....	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari.....	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Ocenka rezul'tatov reformatii buxgalterskogo cheta v Respublike	753
Kiliçeva Farida Beşimovna, İrmuxamedova Müslima Dilşodovna	
Effektivnost' programm sootvetstviya v razlichnykh kompaniyakh	757
Ahmedov Behzod Ahmedovich	
Elementy sistemy vnutrennego kontrolya v vybrannom finansovom institutute	762
Xasanov Kaҳramon Ahmadjanovich	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles.....	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

TURIZM XIZMATLAR BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIK KO'RSATKICHLARINI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI

Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna

Iqtisod fanlar falsafa doktori, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizmda raqobatbardoshlik ko'rsatkichlari tahlili, turizm raqobatbardoshligini ta'minlashda mamlakatning biznes subyektlari imkoniyatlari muhokama qilingan. Muallif turizm raqobatbardoshligi bo'g'liq xalqaro iqtisodiy ko'rsatkichlarni, shuningdek, ushbu kontekstda turli xalqaro turizm tashkilotlarining rolini ko'rib chiqadi. Turizmni tashkil etishni samarali boshqarish bo'yicha mamlakat va tashkilotlar o'rtafiga hamkorlik mexanizmlari tahlil qilingan. Mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishga bo'lgan yo'llari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: Turizmda raqobatbardoshlik, xalqaro turizm tashkilotlari, turistik manzil, turizm resurslari, raqobat ustunliklari, turizmda samaradorlik.

Abstract: This article discusses the analysis of indicators of competitiveness in tourism, the possibilities of business entities of the country in ensuring the competitiveness of tourism. The author examines international economic indicators related to tourism competitiveness, as well as the role of various international tourism organizations in this context. Mechanisms of cooperation between countries and organizations on effective management of tourism organization were analyzed. Ways to increase the country's competitiveness are suggested.

Key words: Competitiveness in tourism, international tourism organizations, tourist destinations, tourism resources, competitive advantages, efficiency in tourism.

Аннотация: В данной статье рассматривается анализ показателей конкурентоспособности в сфере туризма, возможностей субъектов предпринимательства страны в обеспечении конкурентоспособности туризма. Автор рассматривает международные экономические показатели, связанные с конкурентоспособностью туризма, а также роль различных международных туристических организаций в этом контексте. Проанализированы механизмы сотрудничества между странами и организациями по эффективному управлению туристической организацией. Предложены пути повышения конкурентоспособности страны.

Ключевые слова: Конкурентоспособность в туризме, международные туристские организации, туристская дестинация, туристические ресурсы, конкурентные преимущества, эффективность в туризме.

KIRISH

Jahonda so'nggi o'n yillikda turizm ko'plab mamlakatlarda iqtisodiyotga katta foyda keltiradigan dinamik sohalardan biriga aylanmoqda. Butunjahon turizm tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, "turizm sohasi daromadlik darajasiga ko'ra faqat neft qazib olish va qayta ishlash tarmog'idan keyin turadi. Turizm hissasiga jahon yalpi milliy mahsulotining deyarli 6%, jahon investitsiya hajmining 7%, har 16 ta ish o'rningning bittasi, jahon iste'mol sarflarining 11% va barcha soliq tushumlarining 5% to'g'ri keladi. Shunga ko'ra ko'plab mamlakatlarda turizm sohasi davlatning qo'llab-quvvatlashi ostida jadal rivojlanmoqda"¹. Ayni paytda turizm raqobatbardoshligini ta'minlash muhim hisoblanib, ushbu holatni tahlil qilish orqali mamlakatlarda turizm salohiyati istiqbolini prognoz qilish, turizm bozoridagi ustunliklarini aniqlash va turizmni boshqarishda strategiyalarini aniqlab olish dolzarb bo'lib qolmoqda. Jahonda globallashuv va xalqaro miqyosdagi raqobatning keskinlashuvi sharoitida turizm sohasining rivojlanishi omillari va yo'nalishlariga oid muhim tadqiqotlar olib borilmoqda.

Turistik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirish, soha xizmatlariga bo'lgan istiqboldagi talabni rag'batlantirish, turizm infratuzilmasini rivojlantrish, turizm xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlar: transport kompaniyalari, raqamli platformalar, turistik tovar ishlab chiqaruvchi korxonalar, joylashtirish vositalari, ovqatlantirish

1 Казыбайкызы А., Муханова А.Е., Смагулова Ж.Б. Особенности и перспективы развития туризма в мире // Успехи современного естествознания. – 2015. – № 1-2. – С. 265-269; URL: <https://natural-sciences.ru/ru/article/view?id=34827>

xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalar, reklama va marketing kompaniyalari, moliyaviy, sug'urta, tibbiy xizmatlarni ko'rsatuvchi korxonalar va boshqa korxonalar faoliyatini samarali tashkil etish, turistik obyektlar sifatida madaniy va tabiiy boyliklarni saqlash, raqobatbardosh turizm sanoatini yaratish, turistik biznes subyektlar raqobatbardoshligini oshirishning mamlakat barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash va aholi farovonligini oshirishga ta'sirini o'rganish, raqobat imkoniyatlarini baholash usullarini takomillashtirish bu boradagi tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Bozor iqtisodiyoti qonuniyatlariga ko'ra biznes subyektlari munosabatlari raqobat muhitida rivojlanadi. "Raqobat" atamasi iqtisodiyotda keng foydalanilayotgan atamalardan biri bo'lib, uni iqtisodchi olimlar turlicha izohlagan. Bozor tuzilishiga ko'ra, raqobat-bu korxona oldindan kelishilgan "o'yin qoidalari" sifatida qabul qilishi kerak bo'lgan shartlar to'plamidir². Demak, raqobat monopolistik tuzilmaning aksi bo'lgan raqobatlashgan bozor munosabatlarida vujudga keladi. Dastlab, raqobatning ilk nazariyasi Adam Smit tomonidan "mamlakat boyligining tabiatni va sababini o'rganish" (1776) asarida umumlashtirildi. Smit nazariyasining yangiligi, avvalo:

- raqobatni taklifga nisbatan narxlarga ta'sir qiluvchi raqobat sifatida shakllantirdi;
- raqobatning asosiy konsepsiysi – subyektlarni mukammal ishlangan iqtisodiy rivojlanish rejasi asosida faoliyat olib borishga majbur qiluvchi "bozorning ko'rinnas qo'li" konsepsiyasini shakllantirildi, talabga javob bermaydigan mahsulot ishlab chiqarish bilan shug'ullangan subyektlarni bozordan siqib chiqardi;
- nazariy tomonidan juda yengil va moslashuvchan raqobat mexanizmini ishlab chiqdi. Uning mohiyati, tovarlarga bo'lgan talabning pasayishi bilan sifati past bo'lgan yoki juda qimmat mahsulotlar ishlab chiqaradigan subyektlar ulkan qiyinchiliklarga duch kelishadi. Shuning uchun ular kapitalni bir sohadan ikkinchi sohaga o'tkazish bilan bozor holatiga tezkor munosabat bildirishga majbur bo'ladilar. Bunda, sanoatning foya marjasni muvozanatlashib, resurslar va tarmoqlar o'tasida taqsimlanadi;
- samarali raqobat uchun asosiy xususiyatlar aniqlandi, sotuvchilar va iste'molchilar birdek mavjudligi, jumladan, to'liq axborot, ishlatiladigan resurslarni harakatlanishi, sotuvchilarda ishonchszilikka, mahsulotning bozordagi narxi o'zgarishiga ta'sir qiladi;
- raqobatni barqarorlashtirish va rivojlantirish modelini ishlab chiqdi, bozor munosabatlarida ehtiyojlarni qondirish va jamiyatda resurslardan optimal darajada foydalanish mumkinligini isbotladi.

A.Smitning nazariyasi rivojlanishiga M.Porter³, D.Rikardo⁴, K.R.Makkonnell, J.Keyns, J.Robinson, S.Kim, G.L.Azoyev, Yu.I.Korobov, L.G.Ramenskiy, A.Yu.Yudanov, R.A.Fatxutdinov⁵ kabi olimlar o'z hissalarini qo'shdilar. Olimlarning raqobat nazariyalari jahon iqtisodiyotining holatiga va raqobatga yondashishga qarab farqlanadi. Ulardan bir nechta bor: Raqobatbardoshlini oshirish muammolari odatda an'anaviy turizm mahsulotlar va xizmatlar sohasida tahlil qilinishini, turizm sohasining raqobatbardoshligini oshirishda turizm bozori ishtirokchilari bo'lmish turistik biznes subyektlar faoliyatida qo'llanilishi mumkin bo'lgan turistik raqobatbardoshlik omillarini to'liq tadqiq etishning yetishmasligi kuzatiladi.

Turizm industriyasidagi raqobatbardoshlik muammolari jahon ilmiy adabiyotlarida tadqiq qilib kelinmoqda. Ilmiy adabiyotlarda raqobatbardoshlikni oshirish muammosining ahamiyati tez-tez ta'kidlanadi, lekin milliy sayyohlik sanoatining raqobatbardoshligini oshiruvchi asosiy omillarni ko'rsatadigan metodologik asoslangan nazariya yo'q. Milliy turizm industriyasining raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlarining yetarli darajada o'rganiilmaganligi milliy turizm industriyasining rivojlanishiga to'siq bo'lmoqda. Raqobat korxonalarining bir birlan kurashini aks ettirib, sotuvchilar va xaridorlarga tovar sotish uchun yanada qulay sharoitlarga egalik qilish imkoniyatini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

2020-yilda pandemiyaning iqtisodiy oqibatlari millionlab biznes subyektlarning turmush tarziga ta'sir ko'rsatdi, biznes faoliyatini to'xtatdi va bugungi ijtimoiy himoya va sog'liqni saqlash tizimidagi kamchiliklar aniqlandi. Dunyo xo'jaligida pandemiya inqirozi to'rtinchi sanoat inqilobining savdo, ko'nikma, raqamlashtirish,

2 Волонцевич Елена Федоровна Конкурентоспособность предприятия туристической индустрии : учеб.-метод. пособие / Е. Ф. Волонцевич. Минск : РИПО, 2014. 134 с. ISBN 978-985-503-407-1

3 Портер Е. Майкл П60 Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов/ Майкл Е. Портнер; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с

4 Рикардо Д. Начала политической экономии и податного обложения. Перевод с английского под редакцией Н. Рязанова. Москва: изд. "Звено", 1910

5 Фатхутдинов, Р.А. Управление конкурентоспособностью организации : учеб. пособие / М., 2004

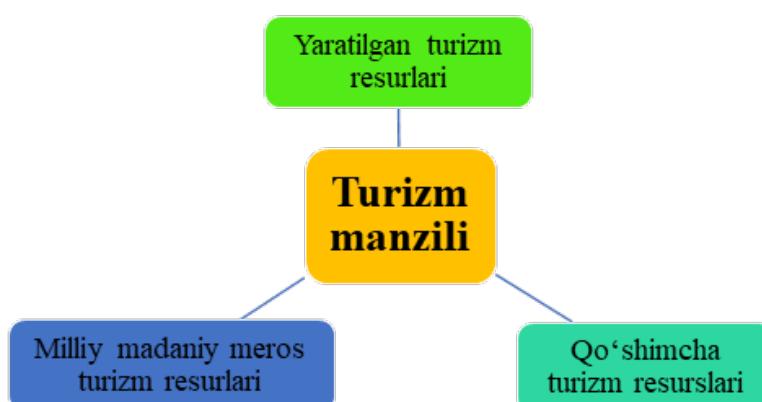

raqobat va bandlikka ta'sirini yanada tezlashtirdi va iqtisodiy tizimlar va ijtimoiy barqarorlik o'tasidagi munosabatlari uzelishi muammolarini keltirib chiqardi. Global raqobatbardoshlik indeksi (GCI) so'nggi iqtisodiy mulo-hazalar, jamiyat ehtiyojlari va texnologik o'zgarishlar bilan birga rivojlanishda davom etmoqda. Global raqobatbardoshlik indeksi uzoq muddatli o'sish, yaxshi ishlaydigan jamiyatlarni yaratish va atrof-muhitni yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish o'tasidagi raqobatda g'alaba qozonish imkoniyati mavjudligini isbotladi⁶. 2022-yil uchun pandemiya oqibatlaridan hukumatlarning tiklash strategiyalarining samaradorligiga bog'liq.

Bu nuqtayi nazardan, mamlakatda turizm iqtisodiyotining o'sishi quyidagi ustuvorliklarga bog'liq:

- so'nggi o'n yil ichidagi raqobatbardoshlik omillari;
- inqirozdan chiqish va iqtisodiy tiklanish uchun muhim bo'lgan ustuvorliklar;
- ishlab chiqarish uchun yaxshi natijalarga olib kelishi mumkin bo'lgan o'zgarishlarni joylashtirishga yordam beradigan omillar;

Bu turistik raqobatbardoshlikning asosini uchta element qo'llab-quvvatlashini belgilaydi: milliy ma'daniy meros turistik resurslarda, yaratilgan resurslarda va qo'shimcha resurslarda, o'z navbatida, ularni bitta ustun tuzilishga birlashtirish, chunki ular turistik manzilni yaratadigan xususiyatlarni beradi. (1-rasm)

1- rasm: Turistlarni tashrif buyurishga undovchi turizm manzili elementlari⁷

Turizm manzilining raqobatbardoshligi ijtimoiy-iqtisodiy farovonlikka, shu bilan birga, maqsadning raqobatbardoshligi sayohat maqsadga ta'sir qiladi. Ya'ni mamlakatga tashrif buyuruvchi sayohatchilarni kelishga undaydigan barcha turizm resurslari, turizmda raqobatbardoshlikni ta'minlash, turizm manzilining jozibadorligiga bog'liq. Bunga juda ko'p omillar ta'sir ko'rsatadi.

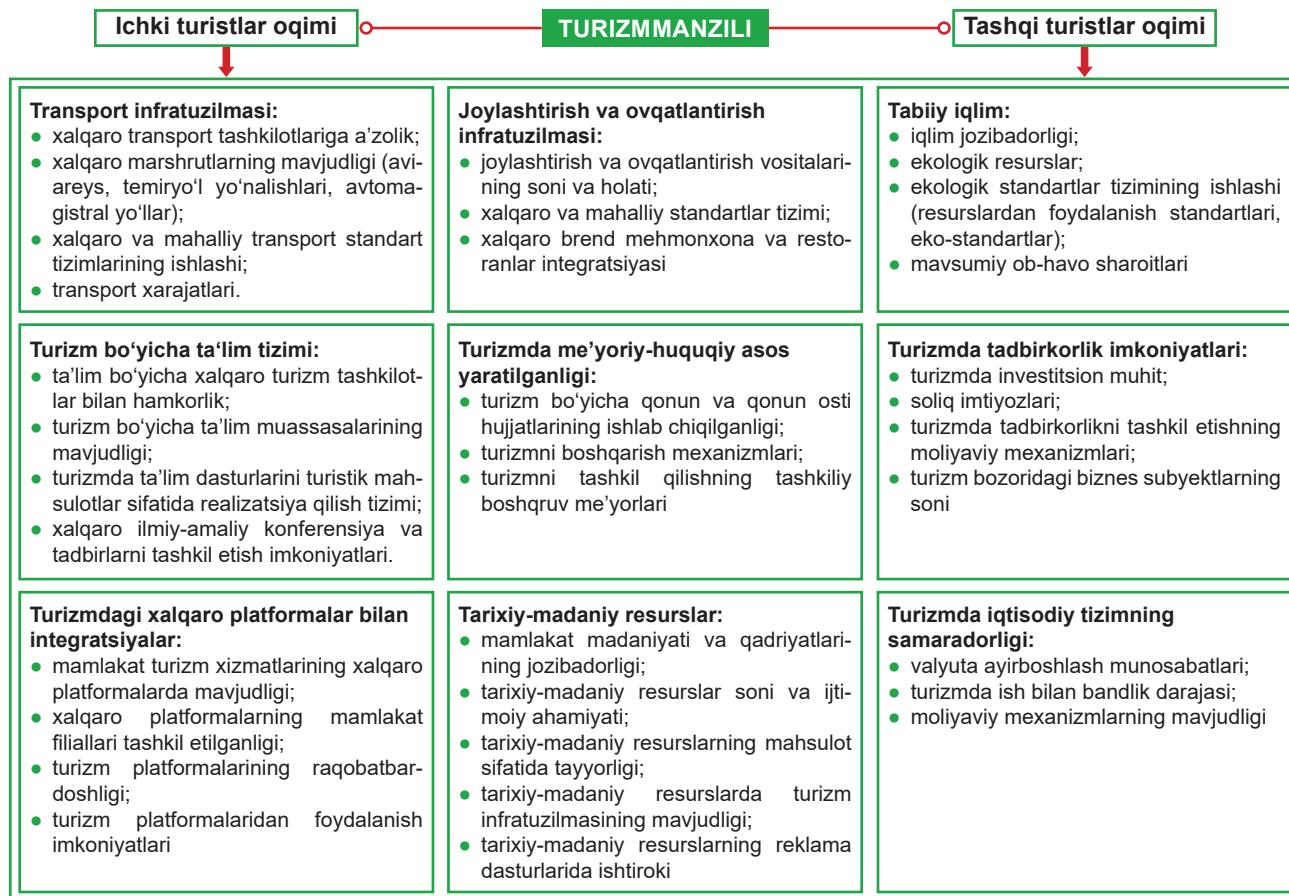
Mahalliy turistik resurslarning jozibadorligini oshirish va ularning maxsus sharoitlariga moslashadigan omillar davlat tomonidan nazoratga olinadi, tashkil etiladi. Uchinchidan, model, turizm manzilining raqobatbardoshligi ilgari aytib o'tilgan determinantlarga bog'liq bo'lsa-da, ular ijtimoiy-iqtisodiy farovonlikka, shu bilan birga, maqsadning raqobatbardoshligi o'z-o'zidan, shuningdek, ijtimoiy tomon oraliq maqsadga ta'sir qiladi, deb hisoblaydi. Mamlakatdagi turizm biznes subyektlarining raqobatbardoshligini shakllantirishda yuqoridaqi omillarning ta'sir darajasini baholashga metodik yondashuvni miqdoriy omillarning sifat va iqtisodiy ko'rsatkichlar hisobi bilan ham tavsiflash mumkin bo'ladi. Bunda, mamlakatning turizm imkoniyatlari va biznes subyektlarining faoliyat olib boradigan bozor turlari bo'yicha raqobatbardoshlik omillarini tanlashni hisobga olgan holda samaradorlikka erishish mumkin bo'ladi (2- rasm).

Xalqaro bozorlarning tobora oshkorligi turizm sohasi uchun ham imkoniyatlar, ham xavf tug'diradi, aksariyat mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishda muhim rol o'ynaydi. Turizm tarmog'i subyektlari O'zbekiston budgetiga barqaror daromad keltiruvchi yuqori salohiyatga ega. Turistik biznes subyektlarining raqobatbardoshlik darajasini oshirishda dastlab ushbu sohaning investitsion muhitini tahlil qilishdan boshlanadi.

Mamlakatning raqobatbardoshligini belgilab beruvchi xizmat turlari bo'yicha raqobatbardoshlik ko'rsatkichlari juda muhim empirik rivojlanishni ko'rsatadi. Ko'rsatkichlar kiruvchi turizm va boshqa natijalarga, chiquvchi turizm va boshqa vositalarga taalluqli, turizm subyektlari raqobatbardoshligi bilan bevosita bog'liq bo'lgan va ta'sir qilishi mumkin bo'lgan umumiy elementlarga tegishli ko'rsatkichlardir

⁶ Klaus Schwab, Saadia Zahidi. The Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery. World Economic Forum 2020

⁷ Muallif ishlansasi

2-rasm: Mamlakatning raqobatbardoshligini belgilab beruvchi xizmat turlari bo'yicha raqobatbardoshlik ko'satkichlari⁸

XULOSA

Turizm odatda mamlakatlar va mintaqalarning iqtisodiy o'sishi va rivojlanishiga yordam beradigan element sifatida qaraladi⁶¹. Raqobatbardoshlik va turizm to'g'risidagi keng ilmiy tadqiqotlarda tasdiqlanganidek, turizm faoliyati qanchalik raqobatbardosh bo'lsa, u turistlarni shunchalik ko'proq jalg qiladi va shu tarmoq orqali daromadlarni ko'payishiga olib keladi, bu esa iqtisodiy o'sishga olib keladi. Ammo, bu ba'zi iqtisodchilar uchun bu bog'liqlik aniq emas deb hisoblaydilar, chunki ular uchun ko'proq turistlar ko'proq o'z ehtiyojlarni qondirish uchun turizm xizmatlari va tovarlarni ko'proq import qilish, turistik kompaniyalar xorijiy kapitalga ega bo'lganda boshqa mamlakatlarga daromadlarni qaytarib berish yoki turistik obyektlarni bozor narxlariga nisbatan juda arzon narxlarda yoki juda qulay sharoitlarda sotish mumkin bo'ladi.

Xulosa o'rnda ta'kidlash mumkinki, yuqorida keltirilgan raqobatbardoshlik ko'satkichlari tahlili asosida mamlakatimiz turizm sanoatida ham raqobatbardoshlik ustunliklarini ko'rish mumkin. Ya'ni ko'satkichlarda ifodalangan talablarning asosiy qismi O'zbekistonning turizm siyosatida qo'llanilmogda. O'zbekistonda turistik biznes subyektlar raqobatbardoshligini boshqarishda raqobatbardosh vaziyatda qanday omillar o'zgarishlarga olib kelishini bilish muhimdir. Yuqoridagi tahlilillardan O'zbekistonda davlat tomonidan turizmda biznes muhitini yaratish bo'yicha iqtisodiy munosabatlarni takomillashtirish natijasida:

- raqobatdosh turistik subyektlar soni ko'payadi va ular nisbatan taqqoslanadigan bo'ladi;
- turistik xizmatlariga bo'lgan talab asta-sekin o'sib boradi.
- raqobatning turli usullarini (narx va narxsiz) qo'llanadi;
- raqobatchilarning mahsulotlari assosriimenti kengayadi;
- muvaffaqiyatli strategik harakatlar ta'siri hajmi ortadi. Turizm bozorida strategiyalarni qo'llashga talab oshadi;

8 Muallif ishlamasи

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Turizm, madaniy meros va sport sohalarida davlat boshqaruvini takomillashirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida" 2022-yil 18-fevraldagi PF-75-sod Farmoni hamda "Turizm va madaniy meros vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida" 2022-yil 18-fevraldagi PQ-135-sod qarori. – www.lex.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 9-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasida ichki va ziyorat turizmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6165-sod farmoni
3. Ritchie J.B., Crouch G.I. A Model of Destination Competitiveness and Sustainability /WangY., Pizam A. (eds.)/Tourism Destination Marketing and Management:Theories and applications.–2011–P.326-339
4. M. Amonboyev, Sh. Sayfutdinov, M. Nurfayzieva Fundamentals of tourism. – Textbook. – TSUE. – 2021
5. M. Aliyeva. Turizm asoslari.darslik –T.: Fan va texnologiya, 2022.– 400 b.
6. Волонсевич Елена Федоровна Конкурентоспособность предприятия туристической индустрии : учеб.-метод. пособие / Е. Ф. Волонсевич. Минск : РИПО, 2014. 134 с. ИСБН 978-985-503-407-1
7. Портер Е. Майкл П60 Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов/ Майкл Е. Портер; Пер. с англ. – М.: Алпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с.
8. Рикардо Д. Начала политической экономии и податного обложения. Перевод с английского под редакцией Н. Рязанова. Москва: изд. "Звено", 1910
9. Фатхутдинов, Р.А. Управление конкурентоспособностью организации : учеб. пособие / М., 2004.
10. Sayyora Rikhsibaevna et al. Organizational and Economic Aspects of the Development of the International Tourism and Hospitality Industry. Journal of Environmental Management and Tourism, [S.l.], v. 11, n. 4, p. 913-919, june 2020. ISSN 2068-7729.
11. Juraeva, N., Nurfayzieva, M., Bakhromov, A., & Oppokkhonov, N.. (2023). "Exploring the Potential of Rural Tourism Development: A Case Study of Ovjazsoy in the Tashkent Region, Uzbekistan. EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY, 3(5), 171–176. Retrieved from <https://www.inovatus.es/index.php/ejbsos/article/view/1745>.
12. Klaus Schwab, Saadia Zahidi. The Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery. World Economic Forum 2020.

Yashil

IQTISODIYOT
va
TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

E-mail: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №5666955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oly ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oly attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.